

DOSTA DÜŞMANA DAİR

Insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerden biri de onun “sosyal” oluşudur. Yani insan içtimâî bir varlıktır. Tek başına yaşayamaz. Toplu halde yaşamak zorundadır. Dolayısıyla, ister istemez dostu da olacaktır düşmanı da...

“Dost bin ise azdır, düşman bir ise çoktur” atasözünden de anlaşılacağı üzere esas olan dostluktur. Fakat maalesef dostu olanın düşmanı da oluyor. Dünyada sevgi ve vefâ var oldukça nasıl dostluk yaşayacaksa, kin ve haset ortadan kalkmadıkça da düşmanlarımız olacaktır... O zaman yapılacak iş, dostluk çemberini genişletmek, düşman sayısını da azaltmaya çalışmak olmalıdır.

Öncelikle şunu belirtelim ki cemiyet hayatı hiçbir zaman güllük gülistanlık olmamıştır ve olmayacaktır da... Dikensiz gül, yılansız hazine ve kusursuz yâr ne yazık ki olmuyor. Sâdî haklı:

*“Dost isteyen, düşmanın cevri
çekmesin de ne yapsın? Defineyle yılan, gül ile
diken, hüznün ile sevinç bir arada.” **

Diğer taraftan Şirazlı Hâfız’ın: “İki cihanın âsâyişi şu iki sözün tefsirinde yatmaktadır: Dosta iltifat, düşmana müdârâ” tavsiyesini de yabana atmamak gerekir. Ancak, müsamahakârlığın da bir ölçüsü vardır. İyi niyetinizin suiistimal edilip edilmediği konusunda hassas olmalısınız.

Rivâyete göre genç bir çoban, yaşlı babasından şânına uygun bir nasihatte bulunmasını talep eder. Baba der ki: “Oğul, halim selim ol, ama keskin dişli kurdu cesaretlendirecek kadar değil.”

**PROF. DR.
AHMET
SEVGİ**

Demek ki yumuşak huyluluğunuz, zafiyetinize yorulacaksa fazla mütevazı olmaya da gerek yok. Cenap Şehâbeddin’in dediği gibi: “Her vasfı onu anlayabilecek adama karşı ittihaz etmeli, tevazuu bile”

“Dostluğun mehekki idbârdır” derler. “İkbâl” zamanınızda dostunuz çok olur. Ama “idbâr” günlerinizde dostluk halkasının daralmış olduğunu göreceksiniz. İyi günde yâr, kötü günde ağyâr olan bu tip kişiliksiz insanlardan dost olmayacağı âşikârdır.

İnsan, dostlarını seçmekte hürdür. Fakat maalesef düşmanlıklar sizden habersiz oluşuyor. Herhangi bir meziyetiniz varsa yahut güçlünün değil, haklının yanında yer almışsanız kötü tıynetli kişiler hemen size düşman olurlar.

“Peki, irademiz dışında oluşan bu düşmanlıkları nasıl bertaraf edebiliriz?” diyeceksiniz. Hemen belirtelim ki bu zor bir iş. Her kişinin kârı değil. Yunus Emre’nin:

“Dögene elsiz gerek
Sögene dilsiz gerek”

mısralarında tavsif ettiği derviş tabiatlı kişiler ancak bunu başarabilirler. Cemiyetimizde o tip insanlar kaldı mı onu da biliyorum.

Sûfilere sorarsanız bütün bu söylediklerimiz kîlûkâlden ibarettir. Onlara göre dostluk da düşmanlık da bir noktada izâfî şeylerdir... Esâsen şâirin şu sözlerini okuyup da sûfilere gıpta etmemek mümkün değil:

Bilge, yüce varlığın seyrine dalar;
Gâfil ise onda dostluk düşmanlık arar.
Deniz, deniz olduğu için dalgalanır,
Çöpe sor, hep onun içindir dalgalar.

Kısacası, ben şahsen insanın dostu da düşmana
da ihtiyacı olduğu kanaatindeyim. Dostlarımız
gücümüzü gösterir, düşmanlarımız da
vazifemizi.

Lâkin yazımın başında da belirttiğim gibi
şiarımız dostluk çemberini genişletmek,
düşman sayısını da azaltmaya çalışmak
olmalıdır...

Cevr-i düşmen çi kuned ger nekeşed tâlib-i dûst
Genc ü mâr u gül ü hâr u gam u şâdî behemend